

Türkiye | Şubat 2020

HAKSIZ REKABETİN BİR GÖRÜNÜMÜ: İŞ ŞARTLARINA UYMAMAK

(Non-Compliance with Working Conditions May Constitute Unfair Competition)

(Bu makale 10 Şubat 2020 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Serbest piyasada varlıklarını sürdürmek isteyen işletmeler, kâr etme amaçlarını gerçekleştirmek ve rakiplerinin önüne geçmek amacıyla çeşitli uygulamalara başvuruyor. Bu uygulamalar hukuka uygun olabildiği gibi, haksız uygulamalar da olabiliyor. Birçok işletme, faaliyetlerinde yasal düzenlemelere uymayabiliyor. Yasal yükümlülüklerini ihlal eden işletmeler, faaliyetlerini söz konusu yükümlülüklerle uygun şekilde yürüten işletmeler karşısında piyasada daha avantajlı bir konum elde edebiliyor. Çoğu zaman göz ardı edilse de "iş şartlarına uygun" rekabet etmek gerekiyor. Türk hukukunda, iş şartlarına uymamak haksız rekabet olarak nitelendiriliyor ve bu uygulamalar meşru sayılmıyor.

Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan haksız rekabet hükümlerine, İsviçre'nin Haksız Rekabete İlişkin Federal Kanunu kaynaklık ediyor. İş şartları, İsviçre'de asgari ücret, çalışma ve izin süresi, sigorta gibi iş hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerle sınırlandırılmış. Buna karşılık, aynı kavram Türk hukukunda, iş hukuku yükümlülükleriyle sınırlı olmaksızın, ticaret hayatının tamamını kapsayan ve rakipler için de geçerli olan tüm hukuki düzenlemeler olarak ele alınıyor. Peki, bu iş şartları nelerdir, hangi ticari uygulamalar iş şartlarına aykırıdır? Yol gösterici olması açısından Yargıtay'ın birkaç kararına da bakalım.

Örneğin, izin veya ruhsata tabi bir faaliyetin söz konusu gereklilik yerine getirilmeden yürütülmesi, iş şartlarına aykırı olan ve dolayısıyla haksız rekabet teşkil eden bir uygulama olarak karşımıza çıkıyor. Yargıtay'a göre çay bahçesi olarak işletilen bir alanın, aynı zamanda yapı izni ve ruhsatı olmadan düğün salonu olarak işletilmesi, iş şartlarına aykırı bir uygulama. Düğün salonu açmak için aranan soyunma odası, vestiyer, oyun pisti gibi kriterler çay bahçeleri için geçerli değil. Ayrıca, bu iki işletmenin ödediği KDV oranları da farklı. Bazı Yargıtay kararları ışığında, gerçeğe uygun düşmeyen beyanla daha az vergi ödemenin haksız rekabet teşkil ettiği söylenebilir.

Yargıtay'ın aynı konudaki benzer kararlarında, yetki belgesi olmadan yolcu taşımacılığı yapılmasını, yetki belgesinin elverdiği güzergâh dışında sefer gerçekleştirilmesini ve ruhsatsız ekmek üretilmesini "iş şartlarına uymamak suretiyle haksız rekabet"e dahil ettiğini görüyoruz. Hatta, belirli

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

bir madde, gıda içerisinde izin verilen azami miktarın üzerindeyse, gıdanın üretimini haksız rekabet olarak değerlendiriyor. Bir yasal yükümlülüğü ihlal eden işletmelerin, bunun yaptırımının ne olduğunu daha kapsamlı şekilde analiz etmeleri gerekiyor. Unutulmamalı ki, olası bir idari para cezası yaptırımını göze alarak gerekli olan bir ruhsatı almaktan imtina eden bir işletme, aslında haksız rekabetin tespiti, men'i, haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması ve maddi/manevi tazminat talepleri ile de karşılaşabilir.

İş şartlarına uymamak suretiyle haksız rekabetin bir diğer örneği, tartışmalı olmakla birlikte, belirli bir fiyat tarifesine tabi işler bakımından, fiyat tarifesinin altında ürün veya hizmet satışı. Bu kapsamda, meslek odalarınca belirlenen fiyat tarifelerini rakiplerin de uymakla yükümlü olduğu iş şartları olarak değerlendiren Yargıtay, örneğin meslek odasınınca belirlenen hizmet bedelinin çok altında bir bedel karşılığında saç kesen bir berberin faaliyetinin bile haksız rekabet açısından incelenmesi gerektiğini belirtiyor. Aynı şekilde, belirlenen fiyatın altında ekmek satan işletme iş şartlarına uymamak suretiyle haksız rekabet iddiasıyla karşılaşabilir. Üstelik, fiyatın yazılı olarak belirlenme şartı yok. Bir mal veya hizmetin fiyatının olağan rekabet koşullarına uygun olup olmadığı değerlendirilirken örf, adet ve mesleki etik kurallarına da bakılıyor.

Yukarıda açıkladığımız üzere, Türk hukukunda iş şartları oldukça geniş yorumlanıyor. Bu durum, yasal düzenlemelere aykırılık içeren hangi ticari uygulamaların haksız rekabet hali oluşturacağı sorusunu doğuruyor. Bu soruların en doğru şekilde, haksız rekabet hükümlerinin amacı çerçevesinde yanıtlanabileceği kanısındayız. Türk Ticaret Kanunu'na göre haksız rekabet hükümlerinin amacı bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması. Rakiplerin de uymakla yükümlü olduğu yasal düzenlemelerin, ticari örf ve adetlerin dürüstlük kuralına aykırı biçimde ihlal edilmesi suretiyle dürüst rekabet ortamı bozuluyorsa, bu ihlalin engellenmesi piyasanın sağlıklı işleyişi açısından gerekli.

Yasal düzenlemelere uyum süreçlerinin firmalar üzerinde ciddi finansal baskılara yol açtığını biliyoruz. İlave maliyet altına girmek istemeyen işletmeler, bu düzenlemeleri göz ardı ederek ürün veya hizmetlerini piyasaya daha düşük fiyattan sunabiliyor. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, tüm işletmelerin iş şartlarına uyumunun sağlanması özel bir önem arz ediyor. Haksız rekabet hükümlerinin etkin uygulanması ise bunun sağlanmasında önemli bir destek oluşturuyor.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr